

حاجی، احرام دگر بند!

یکی از سفرهای زیبایی که برای هر فرد در زندگی اش ممکن است پیش بیاید، سفر به خانه خداست. هجرت الی... است. قدم گذاشتن به سرزمین پیامبران الهی است، جایی که خالق آسمان و زمین، تو را می خواند و تو ندا درمی دهی که «ای که مرا خوانده‌ای، راه نشانم بده!» و در آن سرزمین مقدس، پا جای پای پاک‌ترین انسان‌ها می گذاری و به ندای حق لبیک می گویی. گرد خانه خدا می گردی تا بدانی که زندگی مؤمنانه یعنی محور باید خدا و حق باشد و البته تمام این حقایق را باید در «باطن این خانه، جست که مولود این خانه است و او کسی نیست جز امیرالمؤمنین، قائد الغر المحجلین، امام المتقین، علی بن ابیطالب (علیهما السلام).

اماد در این سفر، انسان یا یافتن خدای خود، خویش را می‌یابد و زیباترین لحظه‌های زندگی خود را تجربه می کند و می کوشد که این زیبایی‌ها را از دست ندهد و در این مسیر، علمای عامل، دستورالعمل‌های بسیاری را مطرح کرده‌اند که به برخی از آن‌ها اشاره می کنیم.

۱- داشتن برنامه پیوسته برای قرائت دعا و ذکرهای روزانه که ابزاری برای پیوند عاطفی و ارتباط مستمر با خداست و باید تلاش کنیم این پیوند و ارتباط را روزبه‌روز محکم‌تر و عاشقانه‌تر کنیم.

۲- تلاش کنیم همچنان که در مسجدالحرام به دور خانه حضرت حق طواف کرده‌ایم، اکنون نیز محور زندگی و عملمان، مبانی حق و حقیقت باشد و خدا و دستور او و پیروی از اهل‌بیت^(ع) و رضایت ایشان، همیشه سرلوحه کار ما و جزولحظه لحظه اعمال ما باشد.

۳- در سفر معنوی حج، ما به یقین در مکان‌ها و زمان‌های مختلف با خدای خود خلوت کرده و پیمان‌هایی بسته‌ایم. آنچه مهم است، وفاداری‌مان به قول‌وقرارهایی است که با او بسته‌ایم که این قول‌وقرارها را می‌شود در مکان‌ها و زمان‌های مختلف، مثل شب‌های قدر و خلوت‌هایمان با خداوند، بازایی کنیم و بر عهدهای خود ثابت قدم بمانیم.

۴- یکی از دستورهای مهم علما برای اینکه انسان بتواند خودش را در طریق حق نگه دارد، مراقبه و محاسبه اعمال خویش در هر روز است. مواظب اعمال و رفتار و گفتار خود باشیم و به توصیه امام‌صادق^(ع) که فرمودند: «مردم را نه با زیان بلکه با اعمال خود به‌سوی ما بخوانید، عمل و سعی کنیم زیبایی‌هایی را که در اعمالمان است، هر روز حفظ کنیم و ارتقا دهیم.

۵- در جلساتی که دوستان و اقوام را دیدار می‌کنیم، از برکات و جاذبه‌های زیبا و معنوی این سفر الهی، تعریف کنیم و از بیان مسائلی که موجب ریا و خودنمایی و... می‌شود، اجتناب کنیم. ذکر خاطرات این روزهای معنوی، می‌تواند به بازایی داشته‌های معنوی این سفر مقدس کمک کند.

۶- یکی از دیدارهای مهم روزانه‌ما با پروردگار، وعده‌های نماز است که هرچه‌باشکوه‌تر برگزار کردن این دیدار، می‌تواند ما را در طریق الهی، ثابت‌قدم و استوار نگه بدارد. ۷- شاید از این سفر، فیلم و عکس تهیه کرده باشیم که بهتر است آن را به دیگران نشان دهیم اما مهم‌تر از آن، خاطرات زیبا و دلنشین و جالبی است که از صفا و معنویت بندگان و انسان‌های شایسته و مخلص خداوند با رنگ‌ها و ملیت‌های مختلف دیده‌ایم. بباییم آن‌ها را برای دوستان، اقوام و... تعریف کنیم و با بیان فلسفه مناسک حج، حکایات و احیاناً کراماتی که دیده یا شنیده‌ایم، مجالس را معطر کنیم.

۸- در استمرار و پایداری دوستی‌ها و حفظ دوستان خوب و مخلصی که در این سفر نورانی پیدا کرده‌ایم، تلاش کنیم.

از خداوند بزرگ می‌خواهیم که این سفر خاص و به‌یادماندنی را روزی همه آرزومندان کند و به کسانی که راهی این سفر بوده‌اند، توفیق حفظ آثار آن را عنایت بفرماید. ان‌شاءا...!

برگرفته از خطبه‌های نماز جمعه مشهد

تنظیم: حجت الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی

یادداشت

کرامت خانواده

به‌مناسبت سالروز شهادت امام‌باقر^(ع) خوب است از دیدگاه‌های ایشان درباره خانواده بیشتر بدانیم. یکی از موضوعاتی که ما در بیشتر مواقع آن را نادیده می‌گیریم، خشونت و سوءخلق است که این امر در خانواده، زشت‌ترین خشونت است. در اخلاق اسلامی بر پاسداشت حقوق خانواده و حاکمیت مدارا و کرامت کردن و حرمت داشتن و حسن خلق با خانواده، تأکید شده است. بداخلاقی و سوءخلق در همه زمینه‌ها بد است اما در درون خانواده بدتر است. اهل‌بیت^(ع) همواره پیروان خویش را به رحمت و عزت خانواده و اهل‌وعیال سفارش کرده و از بدخلقی بازداشته‌اند. امام‌باقر^(ع) فرموده‌اند: «مَا أَقْبَحَ... شَوْءُ الْخُلُقِ عَلَی الْاَهْلِ، چقدر قبیح و زشت است... سوءخلق در خانواده. (نزه‌النظر و تنبیه‌الخاطر، ص ۱۰۴و ۱۰۵*عوال‌العلوم‌والاحوال من‌الآیات‌والاخبار‌والاقوال مستدرک سیده‌النساء علیها‌السلام الی‌الامام‌الجواد علیه‌السلام، ج ۱۹، ص ۲۱۰).

سوءخلق، ضد حسن خلق است و سوءخلق، قبیح و مذموم و حسن خلق، زیبا و ممدوح است. براساس این حدیث، کمترین اهانت و خشونت به خانواده، نفی شده است. زشت شمردن سوءخلق دربرابر اهل، راهنمای شایستگی حسن‌خلق دربرابر اهل است. «اهل» در مرحله نخست، پدر و مادر و همسر و فرزندان و سپس خویشان و بستگان و فامیل و خاندان انسان است. «سوءخلق»، همه جلوه‌های بدرفتاری و بدگفتاری و شر و تباهی و اقدامات اندوه‌بار و خشونت و زشتی‌های گوناگون در روابط با دیگران را شامل می‌شود.

امام پنجم^(ع) سوءخلق در خانواده را قبیح شمرده‌اند.

در این حدیث، هرگونه تندى و زدن و حرمت‌شکنی و خشونت در قول و فعل و اهانت و تهمت و ناسازگاری و لجبازی در دایره «ما اقبح، جای دارد و زشت و ممنوع است. امام‌باقر^(ع) به مردان هشدار می‌دهند که سوءخلق در برخورد با همسر و فرزندان و والدین قباح‌تر دارد و باید از آن دوری جست. انسان خردمند و فرهیخته، کار قبیح انجام نمی‌دهد. «ما اقبح، زشتی فراوان کار و ناپسندی و ناخوشایند بودن را می‌رساند. ما اقبح، فعل تعجب است و آن زمان که انسان از فراوانی و کثرت چیزی شگفت‌زده می‌شود، به‌کار می‌رود.

شگفت‌انگیز و بسیار زشت است و چقدر قبیح و پلید است سوءخلق مرد درباره خانواده و خاندانش. زشتی و قباح‌ت سوءخلق مرد دربرابر همسر و فرزندانش و خشونت خانوادگی، بسیار زشت است و زشتی آن شگفت‌انگیز. امام‌باقر^(ع) در این حدیث، سوءخلق خانوادگی را به‌شدت تقبیح فرموده‌اند و در جمله‌ای کوتاه، رفتار زشت و نامطلوب با همسر و فرزندان را به‌صراحت نکوهش کرده‌اند.

شهریار

شهریارNEWS.IR
۲۳ شنبه
۵ تیر ۱۴۰۲
۷ تیر ۱۴۴۴
شماره ۳۱۳
۱۴

معرفی

در تحلیل عملکرد اهل‌بیت^(ع) باید توجه کرد که آن حضرات، «کلمه نور واحد، هستند و اختلافی در دانش و بینش بین آن‌ها نیست، چنان‌که از علم الهی بهره برده‌اند و عاری از عوامل مخل تصمیم‌گیری ازجمله جهل و شهوت هستند، لذا اگر در بزنگاه‌ها و شرایط خاص عملکردشان مختلف بوده، به‌دلیل شرایط و موقعیت بیرونی بوده است، نه علم و بینش و بصیرت درونی؛ به همین دلیل اگر هریک در مقام دیگری قرار می‌گرفتند، همان عملکرد را می‌داشتند، چنان‌که در کتاب «انسان دویست‌وپنجاه‌ساله، رهبر معظم انقلاب، این موضوع به‌خوبی تصریح شده است.

سر اثرگذاری و جذابیت نهضت علمی باقرالعلوم^(ع)

در حدیث معصوم است که اگر مردم از زیبایی‌های کلام ما مطلع باشند، تبعیت می‌کنند. اتقان این مباحث علمی، جای خود را باز می‌کند؛ همچون پزشک حاذقی که بین مردم شناخته شده است و ملجأ آن‌ها می‌شود؛ مهم‌ترین عامل تثبیت جایگاه نهضت علمی حضرت باقرالعلوم^(ع)، اتقان بی‌مانند آن است.

در فضای علمی اگر زر و زور دستگاه حاکمیت پشتوانه نباشد، تنها امری که زمینه‌ساز تثبیت نظریات می‌شود، اتقان آن‌هاست؛ چنان‌که امیرالمومنین^(ع) می‌فرمایند «آن که قدرت دارد، نظریاتش هم پذیرفته می‌شود، لذا وقتی در آن فضای اختناق و فشار و رواج جریان‌های فکری، نهضت علمی امام‌باقر^(ع) درمیان مردم جای باز کرد و پاسخگوی نیازهای علمی آن‌ها شد، صرفا به‌دلیل اعتبار و اتقان و اندیشه بود که توانست پروپاگاندا(تبلیغات سیاسی) دروغین حاکمیت را کنار بزند و جایگاه خود را تثبیت کند. اگر امام‌باقر^(ع) در رأس قدرت بودند و از فضای سیاسی مالی حاکمیت بهره می‌بردند، این گمانه پیش می‌آمد که آن جایگاه علمی، ناشی از زر و زور است اما در آن وضعیت فشار و تحدید حضور اجتماعی ایشان، فقط صحت و اعتبار دستگاه علمی بود که اثر گذاشت و مردم را جذب کرده، نهضت علمی امام‌باقر^(ع) را فراگیر کرد.

اخلاق در نهضت علمی باقرالعلوم^(ع)

یکی از آفات اصلی علم، استفاده اِِزاری و جهت‌دار کردن گزاره‌های علم در استنتاج است که ممکن است هم بی‌طرفی و صداقت در گزارش مشاهدات و نتایج و هم جریان تولید علم را مسموم و جهت‌دار کند، یعنی عالمانی در رشته‌های مختلف که تحت‌تأثیر شهوات و اهداف صاحبان قدرت هستند، ممکن است هم علم خود را کتمان و هم جهت علم را با حاکمان همسو کنند؛ چنان‌که در کتاب «شهر ازمایشگاهی، تأکید شده است جریان علم در غرب، محصول سیاست سیاست‌مداران است که جریان غالب علم را مشخص می‌کنند. به‌عبارت دیگر، علوم همیشه جهت‌مند توسعه یافته‌اند و انحرافات علمی، ناشی از چنین توسعه‌ای است! اما اگر علم از این وادی به‌دور باشد و شهوت و مقاصد شخصی در جریان تولید و نشر و توسعه علم به‌کار نرود، نتیجه آن علم، عاری از اوهام و اشتباهات است که تجلی‌اش در نهضت علمی باقرالعلوم^(ع) دیده می‌شود، نهضتی که علم را برای علم می‌خواهد و می‌کوشد مشکلات دنیا و آخرت مردم را رفع کند و برای خوشامد و همسویی با خواست و منافع حاکمان، بخشی از منظومه علمی را انکار نمی‌کند؛ مسئله‌ای که امروز در غرب مشهود است و بخشی از علم را به‌دلیل تضاد با سیاست‌های حاکم، انکار می‌کنند. در مکتب اهل‌بیت^(ع) هدف، وسیله را توجیه نمی‌کند و اخلاق و التزام به پایه‌های شریعت در تولید و نشر علم، غلبه دارد و آدمی را در مسیر صلاح و فلاح پیش می‌برد.

افق‌گشایی حضرت باقرالعلوم^(ع) در عرصه علوم انسانی

با مراجعه به میراث اهل‌بیت^(ع) و پیش از آن به مبانی شریعت، درمی‌یابیم که دین خاتم باید موضع خود را دربرابر هر آنچه انسان به دانستن آن نیاز دارد و به‌عنوان حاجت در زندگی روزمره او شناخته می‌شود، مشخص کند. این نکته در کلام جدید با اصطلاح «توقع از دین»، یاد می‌شود. (هرچند ما از دین توقعی جز معنویت نداریم) اگر ما به شارع حکیم اعتقاد داریم، باید پاسخ سؤالاتمان را از دین بگیریم و از نگاه حداقلی به پاسخ همه نیازهای بشر برسیم. بخشی از این نیاز با علوم انسانی پاسخ داده می‌شود، لذا دین در این‌باره نیز پاسخگوست. وقتی قرآن، خود را «تَبْیِیْنًا لِّکُلِّ شَیْءٍ» معرفی می‌کند، یعنی بنی‌بشر به چیزی احتیاج نمی‌یابد، مگر اینکه کتاب و سنت و اهل‌بیت^(ع) به‌عنوان مفسران قرآن پاسخگوی آن باشند. امام باقر^(ع) به شاگردانشان می‌فرمودند: «شرق و غرب عالم را که بگردید، علم صحیح و نافیی پیدا نخواهید کرد، مگر ذره‌ای از علم اهل‌بیت^(ع) که توسعه یافته است.»

پاسخ همه نیازهای بشر در علوم مختلف اعم از علوم متداول تا کلام و حکمت و... طبق توقعی که هست، از شریعت به‌دست می‌آید، لذا متکی بر عقل خودبنیاد و دور از معارف اهل‌بیت^(ع) به نتیجه‌ای نمی‌رسیم و صرفا گزاره‌های شخصی را به‌دست می‌آوریم که پس از مدتی محکوم به شکست است؛ چنان‌که نظریات انسان‌پایه علوم انسانی غربی، هرچندوقت یک‌بار باطل می‌شود.

اما در علوم اهل‌بیت^(ع) اولاً پاسخ همه سؤالات وجود دارد و ثانیاً این پاسخ‌های ثابت در همه دوران، مبتنی بر شناخت واقعیت است. درنتیجه آن‌ها که قرآن و آموزه‌های ائمه^(ع) را «تبیان لکل شیء» می‌دانند، پاسخ همه نیازها اعم از اقتصاد، سیاست، فرهنگ و... را در این فضا می‌یابند؛ پاسخی که قابلیت اجرا در زندگی روزمره را دارد، البته وضعیت امروز جامعه ما را نمی‌توان خروجی این علم دانست، چون ما به‌دسترسی به این علم مراجعه نکرده‌ایم و در بسیاری از عرصه‌ها، برخی مسئولان اعتقاد یا اطلاع لازم را ندارند. اما روزی می‌رسد که علوم ائمه^(ع) بر همه ابعاد حیات بشر حاکم می‌شود.

استاد سطوح عالی حوزه علمیه در گفت‌وگو با شهرآرا مطرح کرد

سنگین‌ترین جهاد اسلامی در دوران امام محمد باقر(ع)

آمنه مستقیمی! اگر چه حیات بابرکت پنجمین امام شیعیان سراسر نور و حکمت و جلوه‌های درس‌آموز اخلاق و معنویت است، بیشتر ایشان را به نهضت علمی و بابی‌که از این طریق برای بشر گشودند، می‌شناسیم، از این‌رو به‌مناسبت فرارسیدن سالروز شهادت حضرت باقرالعلوم^(ع)، در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام‌والمسلمین مهدی صرامی، استاد سطوح عالی حوزه علمیه و خطیب و کارشناس مذهبی، مروری کرده‌ایم آنچه با این نهضت رقم خورده است.

السلام علیک

راهاندازی نهضت تربیت یاران و ناصران

امام‌باقر^(ع) هم از این قاعده مستثنا نیستند، اوضاع زمانی به‌تنهایی نمی‌تواند منشأ راهبردها شود، مگر اینکه ناصران حضرت اوضاع را مدیریت کنند، یعنی انسان‌های ناصر باید با وضعیت زمانه همراه باشند، وگرنه آن نتیجه‌ای که باید، رقم نمی‌خورد. قوت و ضعف یاران و ناصران باعث می‌شد ائمه^(ع) از تصمیم قیام و جهاد، به شاگردپوری و تبلیغ مخفیانه روی بیاورند. همین مسئله موجب شد امام‌باقر^(ع) زیرساخت الگوی جدیدی برای تقویت جبهه حق را پایه‌گذاری کنند، یعنی جریان تربیت ناصران و یارانی که بتوانند در آینده، زمینه‌ساز رفتارها و کنش‌های وسیع‌تری برای اهل‌بیت^(ع) باشند و براساس این زیرساخت، شبکه وکلا شکل گرفت و آن ساختار تا جایی توسعه یافت که زمینه غیبت امام‌عصر^(عج) و شکل‌گیری جامعه در سایه شیعی را فراهم کرد. این‌گونه، حضرت باقرالعلوم^(ع) جریان تدریس و اشاعه علم را به‌عنوان تاکتیک متناسب با فضای جامعه و حاکمیت آن دوران، راه‌اندازی کردند.

در حدیث معصوم است که اگر مردم از زیبایی‌های کلام ما مطلع باشند، تبعیت می‌کنند. اتقان این مباحث علمی، جای خود را باز می‌کند؛ همچون پزشک حاذقی که بین مردم شناخته شده است و ملجأ آن‌ها می‌شود؛ مهم‌ترین عامل تثبیت جایگاه نهضت علمی حضرت باقرالعلوم^(ع)، اتقان بی‌مانند آن است.

در فضای علمی اگر زر و زور دستگاه حاکمیت پشتوانه نباشد، تنها امری که زمینه‌ساز تثبیت نظریات می‌شود، اتقان آن‌هاست؛ چنان‌که امیرالمومنین^(ع) می‌فرمایند «آن که قدرت دارد، نظریاتش هم پذیرفته می‌شود، لذا وقتی در آن فضای اختناق و فشار و رواج جریان‌های فکری، نهضت علمی امام‌باقر^(ع) درمیان مردم جای باز کرد و پاسخگوی نیازهای علمی آن‌ها شد، صرفا به‌دلیل اعتبار و اتقان و اندیشه بود که توانست پروپاگاندا(تبلیغات سیاسی) دروغین حاکمیت را کنار بزند و جایگاه خود را تثبیت کند. اگر امام‌باقر^(ع) در رأس قدرت بودند و از فضای سیاسی مالی حاکمیت بهره می‌بردند، این گمانه پیش می‌آمد که آن جایگاه علمی، ناشی از زر و زور است اما در آن وضعیت فشار و تحدید حضور اجتماعی ایشان، فقط صحت و اعتبار دستگاه علمی بود که اثر گذاشت و مردم را جذب کرده، نهضت علمی امام‌باقر^(ع) را فراگیر کرد.

حجت‌الاسلام‌والمسلمین صرامی:
در علوم اهل‌بیت^(ع) اولاً پاسخ همه سؤالات وجود دارد و ثانیاً این پاسخ‌های ثابت در همه دوران، مبتنی بر شناخت واقعیت است

حجت‌الاسلام‌والمسلمین محمد رضا جوهری
عقب‌هنگامی دانشگاه فردوسی